

16 באפריל 2018

לכבוד

גבי אורית כץ, מנכ"לית

תחנה מרכזית באר שבע

במייל: orit.k@equital-group.com

שלום רב,

הנדון: מדיניות אבטחה מפלה ובלתי חוקית בתחנה מרכזית באר שבע

אנו פונים אליך בעקבות פניות שקיבלנו הנוגעות להתנהלות מפלה וגזענית של צוות האבטחה בתחנה המרכזית באר שבע, שנעשית בניגוד לחוק ובחוסר סמכות, כפי שיפורט להלן.

1. ממספר רב של עדויות שהגיעו לידינו לאחרונה עולה, כי בתחנה המרכזית באר שבע נוהגים המאבטחים, שעולים לבצע סריקה באוטובוס במחסום שלפני כניסת האוטובוס לחניון, לדרוש דרך קבע מאנשים בעלי חזות ערבית תעודה מזהה בעוד נוסעים אחרים אינם נדרשים לעשות כן וחלק מהנוסעים מורדים מהאוטובוס לצורך בדיקת מסמכיהם. לאחר הבדיקה נאלצים הנוסעים שהורדו מהאוטובוס לעשות עיקוף של כמה מאות מטרים על מנת להיכנס אל התחנה דרך כניסת הולכי הרגל. ההליכה אל התחנה מהמחסום מחייבת ללכת על הכביש בנתיבי האוטובוסים, במקום שאין בו מדרכה ותאורה, מקום שבו ככלל לא מאפשרים הנהגים ירידת נוסעים בשל הסכנה הבטיחותית שבהליכה בו.

2. כך, למשל, מתיעוד שהגיע לידינו מיום 25.02.2018 בערב, המאבטחים שעלו לקו 388 של חברת מטרופולין בכניסה לחניון התחנה המרכזית הורידו מהאוטובוס אדם כבן 60 בעל חזות ערבית בעוד האוטובוס המשיך בנסיעתו לתוך התחנה. לאחר שהמאבטחים בדקו את מסמכי הזיהוי שלו שחררו אותו והסבירו לו כיצד לבצע עיקוף רגלי דרך נתיבי האוטובוסים ולהגיע לכניסת הולכי הרגל לתחנה.

3. עדות נוספת מתייחסת לאירוע מיום 22.03.2018 בסביבות השעה 19, לפיה עם הגיע אוטובוס קו 364 של דן למחסום בכניסה לחניון האוטובוסים, עלתה מאבטחת לאוטובוס ומבלי שאפילו ביקשה לראות תעודה מזהה פנתה לחמישה גברים, חלקם כבני 60, בעלי חזות ערבית ודרשה מהם לרדת מהאוטובוס, תוך שהיא נוהגת בהם בגסות וצועקת עליהם מול יתר הנוסעים. על אחד מהם שישב בסוף האוטובוס והתמהמה באיסוף חפציו צעקה המאבטחת "יאללה יאללה תרד כבר". משהורדו הנוסעים מהאוטובוס המאבטחים הורו להם לשבת על ספסל

כשפניהם לכיוון הגדר וגבם מופנה למאבטחים, כשבכל פעם נקרא אחד מהם אל המאבטחים לצורך בדיקת מסמכיו.

4. עדויות נוספות שהגיעו אלינו מספרות על מקרים דומים שהתרחשו בקווים 60, 3, ו-45. בכל אותם מקרים פנו המאבטחים לנוסעים שנראו להם ערבים, ביקשו מהם להציג תעודת זהות וככל שאלה החזיקו בתעודת זהות ירוקה הורידו אותם המאבטחים מהאוטובוס לבדיקת מסמכי השהייה שלהם. בחלק מהמקרים, הנוסעים הורדו מהאוטובוס מבלי שהמאבטחים בחנו את תעודת הזהות שלהם ורק לאחר הורדתם בוצעה בדיקת הזהות, כפי שארע במקרה שלעיל.

מדיניות פרופיילינג פסולה

5. ההתנהלות המתוארת לעיל משקפת מדיניות של פרופיילינג, המתבטאת בייחוס של מסוכנות וחשדות לאנשים מסוימים על רקע השתייכותם לקבוצה אתנית או לאומית מסוימת. בית המשפט העליון כבר עמד על כך שהתייחסות שונה לאדם מטעמים של מאפיינים חזותיים של גזע או מוצא אתני היא הפליה פסולה המהווה פגיעה חמורה בכבוד האדם (ר' בג"ץ 2671/98 **שדולת הנשים נ' שר העבודה והרווחה**, פ"ד נב(3) 630, 658 (1998)).

6. מדיניות אכיפה שמסמנת קבוצה אתנית או לאומית מסוימת ומתירה פגיעה מוגברת בזכויותיה מקבעת דימוי של נחיתות וזרות בקרב החברה כולה. כפי שצויין בדוח הוועדה למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה:

"הוצגה בפני הצוות טענה, כי בקרב השוטרים יש נוהג רווח לדרוש לעיין בתעודות זהות של אזרח יוצא אתיופיה על-סמך 'פרופיילינג' או ללא כל הצדקה עניינית. על-פי הטענה, קטינים וגברים יוצאי אתיופיה מתבקשים להזדהות לעתים תכופות... הובהר, כי דרישות חוזרות ונשנות להזדהות גורמות לאזרחים יוצאי אתיופיה הרגשה של השפלה, הדרה וזרות. **טענות אלה נתמכו בממצאי הבדיקה**" (דוח [הצוות למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה](#) (דוח פלמור) יולי 2016).

7. מקרה דומה למדיניות המתוארת לעיל נדון בת"פ (כ"ס) 8938-04-15 **מדינת ישראל נ' עאדל אבו ואדי** (29.11.2015) לגבי שוטר אשר הפעיל את הסמכות המוקנית לו בחוק לדרוש תעודת זהות כלפי אדם ש"חזותו ערבית". השופט קבע כי **"פניה שכזו לאדם הבאה על רקע מוצאו, גזעו והשתייכותו האתנית, הינה ככלל פסולה ולא ראויה"** (פסקה 34 לפסק הדין).

8. וכך גם בעניין אבו זערור נבחנה הטענה לפיה החלטה של שוטרת לעצור רכב לבדיקת מסמכים התבססה על היותם של הנוסעים "בני מיעוטים":

"אין צורך לומר כי פנייה לאדם לצורך ביצוע פעולה שלטונית פוגענית, המבוססת אך ורק על מוצאו, היא ככלל פסולה... לו היה הרכב בו נסע הנאשם נעצר ונבדק רק בשל כך שנוסעיו נחזו לשוטרת כבני מיעוטים, אכן היה בכך לבסס מסקנה בדבר פעולה מתוך מניעים זרים ופסולים" (ת"פ 15211-02-16 **מדינת ישראל נ' אבו זערור** (18.1.2017) פס' 40).

9. יוזכר, כי שימוש בסמכויות המעוגנות בחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, תשס"ה-2005 (להלן: "חוק הסמכויות") על ידי מאבטחים צריכה להיעשות "במקום ובדרך שיבטיחו שמירה מרבית על כבוד האדם, פרטיותו וזכויותיו" (סעיף 1 לחוק). התנהלות המאבטחים המתוארת לעיל פוגעת בזכותם של הנוסעים לכבוד מספר פעמים: ראשית, הם מובחנים ומסומנים מיתר הנוסעים כ"חשודים" ונדרשים להזדהות על בסיס חזותם הערבית בלבד; שנית, הם מורדים מן האוטובוס ומעוכבים לשם בדיקת מסמכים; ולבסוף עליהם להקיף את התחנה, ללכת מרחק של כמה מאות מטרים (ויש לציין שלא פעם מדובר באנשים מבוגרים ובאנשים המתקשים ללכת) תוך סיכון חייהם בדרך שאינה מיועדת להולכי רגל. כל אחד מאלה חמור כשלעצמו, ויחדיו הם יוצרים מסכת של טרטורים שהאפקט המשפיל שלה חמור ביותר, בעיקר כאשר אפשר לראות שהנוסעים האחרים אינם נדרשים לאף אחד מהשלב הללו.

10. המדיניות המתוארת לעיל מנוגדת גם לאיסור ההפליה הקבוע בחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000.

פעולה בחוסר סמכות

11. חוק הסמכויות קובע, כי התנאי להפעלת הסמכות לדרוש הזדהות, כפי שמצוין בסעיף 4 לחוק, הוא שהיא מופעלת "לשם שמירה על ביטחון הציבור". מהתיאור שלעיל נראה כי טעמי הבדיקה נגועים בשיקולים זרים.

12. פעילות המאבטחים המתוארת לעיל מנוגדת לחלוטין לחוק:

א. **אין למאבטחים כל סמכות לבצע פעילות פיקוח או אכיפה בעניין שב"חים.** סמכות זו נתונה באופן בלעדי לפקחים ייעודיים ולשוטרים, לפי סעיף 13 לחוק הכניסה לישראל תשי"ב-1952.

ב. **הסמכות לדרוש מאדם להציג תעודת זהות לפי סעיף 4 לחוק הסמכויות נועדה אך ורק לצורך בדיקת זהותו של אדם ולא לצורך בדיקת סטטוס השהייה בישראל.**

ג. **אין למאבטחים סמכות להוריד אדם מהאוטובוס לצורך הפעלת סמכותם לדרוש הזדהות.** מדובר בפגיעה חמורה ומרחיקת לכת בזכויות הפרט וודאי שלא ניתן להסיק סמכות זו מלשון החוק.

ד. **אין למאבטחים סמכות לעכב אדם לצורך בדיקת זהותו.** סעיף 5 לחוק קובע כי אפילו במצב שבו אדם מסרב לדרישת הזדהות כל שניתן לעשות הוא למנוע ממנו כניסה למקום או להוציאו מהמקום. סמכות העיכוב בסעיף 6 קמה למאבטח רק במקום שבו קיים חשד סביר לנשיאת נשק או לביצוע עבירה.

13. כאמור, לא מדובר במקרה בודד אלא במדיניות גורפת ויומיומית של מאבטחי התחנה המרכזית בבאר שבע המחייבת את מעורבותך. לאור האמור לעיל, נבקשך לפעול לבירור התופעה ולמיגור מדיניות האבטחה המתוארת לעיל ולחידוד הנהלים בדבר סמכויות המאבטחים הקבועות בחוק.

בכבוד רב ובברכה,

אן סוציו, עו"ד

העתקים:
עו"ד מלי סיטון, היועצת המשפטית, משרד התחבורה, בפקס: 02-6663314
ערן סער, מנכ"ל, חברת אקויטל, בפקס: 03-9229255
חברת האבטחה G1, בפקס: 03-6397374
קצין בירור ותלונות הציבור, משטרת ישראל – מחוז דרום, בדוא"ל: kataz.darom@police.gov.il
המחלקה לרישוי חוקרים פרטיים ושירותי שמירה במשרד המשפטים, בדוא"ל:
HokrimPZ@justice.gov.il